

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Arnhem
T.a.v. de vergunningverlener
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Olonummer

Onze referentie
1416837

Bijlagen
0

Datum 28 juli 2023
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument

Naam Gulden Bodem
Adres Zijpendaalseweg 193
Postcode/plaats 6814CJ Arnhem
Gemeente/provincie Arnhem; Gelderland;
Monumentnummer 528886

Naam Sonsbeek
Adres Tellegenlaan 3
Postcode/plaats 6814BT Arnhem
Gemeente/provincie Arnhem; Gelderland;
Monumentnummer 528857

Naam Zypendaal
Adres Zijpendaalseweg 44
Postcode/plaats 6814CL Arnhem
Gemeente/provincie Arnhem; Gelderland;
Monumentnummer 528876

Geacht college,

Op 7 juli 2023 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 2.26, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning nog niet te verlenen. De historische onderbouwning in de parkenvisie ontbreekt, en er is in de parkenvisie geen relatie gelegd tussen aanwezige monumentale waarden en voorgestelde ingrepen.

Hieronder licht ik toe hoe ik tot dit advies ben gekomen. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag.

Het plan

Parkenvisie voor de monumentale stadsparken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem.

Motivering

Op 21 maart 2023 heeft de RCE in de vorm van een preadvies geadviseerd op de 90% gereed-versie van de parkenvisie. Hierbij is waardering uitgesproken voor het initiatief van de gemeente om tot een integrale toekomstvisie te komen voor de monumentale stadsparken van de gemeente Arnhem. Het ruimtelijke spel van de parken is goed in kaart gebracht. Ook is goed in kaart gebracht wat de toekomstige opgaven en wensen zijn ten aanzien van de monumentale parken. In het preadvies zijn daarnaast enkele aandachtspunten meegegeven voor de definitieve versie van het rapport. De definitieve versie van de Parkenvisie ligt nu voor als aanvraag.

De kern van het preadvies was het verzoek om de cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de parken beter te borgen in de Parkenvisie. Alle drie de parken hebben hun eigen ontwikkelingsgeschiedenis en daarmee gepaard gaande cultuurhistorische identiteit en waardering. In de Parkenvisie was nog onvoldoende vastgelegd hoe de ingrepen zich verhouden tot de aanwezige monumentale waarden. Ik moet helaas constateren dat op dit punt de Parkenvisie niet of nauwelijks is aangepast. In de Parkenvisie wordt geen onderbouwing gegeven van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden, en wordt tevens niet verwezen naar de historische verkenningen die het verleden al zijn opgesteld. In de Parkenvisie wordt voornamelijk gewerkt met begrippen als 'mooi' en 'kwaliteit', terwijl het belangrijk is dat ingrepen worden afgestemd op de monumentale waarden van de parken. Het is belangrijk dat nieuwe ingrepen zich voegen binnen de historische context, of onderbouwd wordt hoe hiervan wordt afgeweken. Daarom herhaal ik het eerder gegeven advies om de cultuurhistorische en landschappelijke waarden stevig te verankeren in de Parkenvisie. Dit kan bijvoorbeeld door hoofdstuk 2 te beginnen met een samenvatting van de ontwikkelingsgeschiedenis en duiding van de essentie per park en daarbij te verwijzen naar de achterliggende documentatie. Er is alle begrip voor de wens om de visie compact te houden.

Tijdens het lezen van de Parkenvisie ontstaat nog altijd de vraag op welke wijze de verschillende ingrepen worden onderbouwd. Wat is duiding van de parken vanuit de historie, waardering, en het gebruik? Welke ontwikkelingen hebben de parken doorgemaakt? Welke elementen zijn toegevoegd, welke verdwenen? Het visie en ontwikkelingsplan werkt met het concept van een traag theaterstuk. Dat is mooi gevonden en kan de basis voor de toekomstvisie gaan vormen, maar dan wel wanneer duidelijk is waar het theaterstuk over gaat. Aanvullend op de stukken zijn veel losse historische onderzoeken nagestuurd. Wij raden de gemeente Arnhem aan om de historische informatie te analyseren, een integrale waardenstelling (met tenminste historische, gebruiks- en natuurwaarden) te maken om vervolgens te bepalen welke elementen gerestaureerd moeten worden en welke aan renovatie of vernieuwing toe zijn. Deze werkwijze wordt op pagina 11 in de visie, met verwijzing naar restauratieladder, wel aangekondigd, maar vervolgens niet uitgevoerd.

Andere aanbevelingen zijn het nader anticiperen op de groeiende bezoekersdruk in relatie tot de instandhouding om toekomstige schade te voorkomen. Breng in beeld en kaart welke delen kwetsbaar zijn voor verdichting en andere schade en daarom gevrijwaard moeten blijven van evenementen.

Voor locaties waarvan wordt voorgesteld om ze te herinrichten is historische onderbouwing en (eventueel in een later stadium) inmeting van de huidige situatie nodig, en een uitvoeringsplan inclusief materialisering van het nieuwe ontwerp.

Ik herhaal tevens het advies om nader onderscheid te maken tussen park, bos en parkbos. Nu worden alleen het park en het bos benoemd/onderscheiden. De indeling in typen, en tevens het type en de mate van intensiteit van het gebruik hierin, vraagt om verfijning.

Daarnaast verzoek ik om bij de uitwerking van de landschappelijke kamers preciezer te zijn in de mogelijkheden die voor deze kamers beschikbaar zijn. 'Natuurinclusieve landbouw' is een breed begrip, en niet alle mogelijkheden binnen dit spectrum zijn even passend bij de cultuurhistorische waarde van deze plekken.

Wat betreft het herstel van de Jansbeek verzoek ik om in de Parkenvisie nader te onderbouwen wat de ontwikkelgeschiedenis is van de beek. Welke visie was er destijds toen de beek werd gedempt? Hoe verhoudt die geschiedenis zich tot het voornemen tot herstel?

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij '*Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten*' op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Afschrift en tekeningen

Graag wijs ik u erop dat u op grond van het Bor verplicht bent een afschrift van het ontwerpbesluit en van de beschikking, beide met bijbehorende stukken, op te sturen naar de staatssecretaris van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl.

Onze referentie

1416837

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,